NORAKSTS
Lieta Nr.A42774009
SKA-107/2012

S P R I E D U M S

Rīgā 2012.gada 13.aprīlī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese L.Slica
senatore V.Krūmiņa
senatore D.Mita

piedaloties pieteicējam *G.T.*, pieteicēja pārstāvei *Ž.K.* un
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts policijas pārstāvei *G.G.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *G.T.* pieteikumu par Valsts policijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, sakarā ar *G.T.* kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 28.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Zvērināta tiesu izpildītāja 2005.gada 7.aprīlī veica Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas izsniegtā izpildu raksta par personas izlikšanu no dzīvokļa */adrese 1/*, Rīgā, izpildi.

Tiesas sprieduma izpildes brīdī minētajā dzīvoklī esošā persona izraisīja sprādzienu. Sprādziena rezultātā tika nodarīti bojājumi ēkai, tostarp pieteicēja *G.T.* dzīvoklim, kas atrodas */adrese 2/*, Rīgā.

[2] Pieteicējs vērsās Valsts policijā ar sūdzību par policijas darbinieku faktisko rīcību, kuras rezultātā viņam nodarīti zaudējumi Ls 16 962. Pieteicējs lūdza atlīdzināt zaudējumus norādītajā apmērā un morālo kaitējumu Ls 20 000.

Valsts policijas Rīgas reģiona pārvalde ar 2008.gada 23.decembra lēmumu Nr.20/10-T-3109 atzina, ka nav pamata atzīt Valsts policijas rīcību 2005.gada 7.aprīlī */adrese/*, Rīgā, par prettiesisku un atlīdzināt mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu.

[3] Pieteicējs iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu, kurā lūdza atzīt Valsts policijas faktisko rīcību par prettiesisku un atlīdzināt mantisko zaudējumu un morālo kaitējumu.

Pieteikumā norādīts, ka policija ir veikusi prettiesisku faktisko rīcību. Proti, pastāvot reāliem sprādziena draudiem, policija ir rīkojusies nepiesardzīgi un bezatbildīgi, jo uzlauzusi dzīvokļa */adrese 1/*durvis. Policija ar savu bezdarbību pieļāvusi sprādzienu, tādējādi nenodrošinot sabiedrisko kārtību notikuma vietā.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2010.gada 13.oktobra spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] No likuma „Par policiju" 1.panta un 3.panta pirmās daļas izriet, ka viens no policijas uzdevumiem ir likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību personām, iestādēm, uzņēmumiem un organizācijām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu īstenošanā.

[4.2] No lietas materiāliem izriet, ka, izsaucot policiju, zvērināta tiesu izpildītāja norādīja, ka dzīvoklī esošajam cilvēkam, iespējams, ir šaujamierocis un viņš izsaka draudus. Lietā nav pierādījumu tam, ka minētā persona izteica draudus saistībā ar spridzināšanu.

Policijas darbinieki ir pārbaudījuši personas, kurām varētu būt izsniegta ieroču glabāšanas un nēsāšanas atļauja. Notikuma vietā policijas darbinieki ieradušies, ģērbušies pilnā ekipējumā, proti, bruņu vestēs un bruņucepurēs bez aizsargstikla. Kontaktu ar dzīvoklī esošo personu nav izdevies nodibināt. Minētā persona zvanījusi tikai tiesu izpildītājai. Durvis atvēruši dzīvokļa īpašnieka strādnieki, pildot tiesu izpildītājas norādes.

No minētā izriet, ka policijas darbinieki ir bijuši gatavi reaģēt situācijā, ja dzīvoklī esošais vīrietis izrādītos bruņots ar šaujamieroci.

Ņemot vērā konstatētos apstākļus, nav saskatāms prettiesiskums policijas rīcībā, pildot vienu no uzdevumiem, proti, sniedzot palīdzību zvērinātai tiesu izpildītājai ar likumu noteikto pienākumu īstenošanā.

[4.3] No Administratīvā procesa likuma 92.panta un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 4.panta pirmās daļas izriet, ka persona var prasīt zaudējumu atlīdzinājumu, ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku.

Tā kā Valsts policijas rīcība ir bijusi tiesiska, tad nepastāv cēloņsakarība starp policijas rīcību un notikušo sprādzienu. Līdz ar to pieteicējam nav tiesības prasīt atlīdzinājumu par zaudējumiem vai morālo kaitējumu no Valsts policijas.

[4.4] 2005.gada 24.oktobrī tika pieņemts lēmums par kriminālprocesa Nr.11511000605 izbeigšanu. Pirmstiesas izmeklēšanā tika secināts, ka personas, kas izraisīja sprādzienu, vaina noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēta Krimināllikuma 185.panta otrajā daļā, ir pierādīta, bet, ņemot vērā to, ka minētā persona no gūtajiem miesas bojājumiem mira slimnīcā, kriminālprocess ir izbeidzams. Minēto lēmumu Rīgas tiesas apgabala prokuratūra atzina par pamatotu.

Krimināllikuma 185.panta otrā daļa paredz atbildību par svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu, ja tā izdarīta ar dedzināšanu vai citādā vispārbīstamā veidā vai ja tā nodarījusi lielu materiālu zaudējumu, vai ja tās rezultātā vainīgā neuzmanības dēļ iestājusies cilvēka nāve vai izraisītas citas smagas sekas. Šāda nodarījuma izdarīšanā personas, kas izraisīja sprādzienu, vaina tika pierādīta. Tāpēc nevar piekrist pieteicēja viedoklim, ka minētā persona ne pie kā nebija vainīga, jo viņa bija tik tālu novesta.

Civillieta par dzīvokļa lietošanas tiesību saglabāšanu izskatīta visās tiesu instancēs, un zvērināta tiesu izpildītāja nodrošināja izpildu raksta izpildi. Tātad dzīvoklī esošajai personai bija jāapzinās, ka tiesas spriedums tiks izpildīts un dzīvoklis */adrese 1/* būs jāatbrīvo.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2011.gada 28.jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja. Tiesa pievienojās rajona tiesas sprieduma motivācijas un papildus norādīja tālāk minētos argumentus.

[5.1] Nav pamatots pieteicēja arguments, ka policijas darbiniekiem bija pienākums pārbaudīt ar speciālu aparatūru, vai dzīvoklī */adrese 1/* nav bīstamas vielas vai spridzeklis. Šādas darbības būtu veicamas tādos gadījumos, kad ir saņemta informācija par spridzekļa atrašanos konkrētajā objektā.

No tiesu izpildītājas 2005.gada 7.aprīļa nopratināšanas protokola izriet, ka viņa policijai pa tālruni izstāstīja situāciju par sarežģījumiem tiesas sprieduma izpildē, proti, par saņemtajiem draudiem par šaujamieroča piemērošanu. Savukārt ziņu par to, ka tiesu izpildītāja būtu informējusi policijas darbiniekus par saņemtajiem draudiem uzspridzināt dzīvokli Nr.11, minētās liecinieces liecībās nav. Lieciniece norādīja vien uz to, ka viņa izdarīja secinājumus, ka dzīvoklī esošā persona grasās uzspridzināt dzīvokli. Policijas amatpersona, kura 2005.gada 7.aprīlī plkst. 10.48 saņēma tiesu izpildītājas zvanu, apstiprināja, ka policija tika informēta par dzīvoklī */adrese 1/* esošo šaujamieroci.

[5.2] No Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes 2005.gada 6.oktobra ekspertu atzinumā konstatētā izriet, ka ēkas */adrese/*, Rīgā, bojājumi ir radušies tilpuma sprādziena rezultātā, kam par iemeslu varēja būt sadzīves gāzes uzliesmošana, kas pārgāja detonācijā, nevis cita veida sprāgstoša materiāla vai objekta sprādziena rezultātā. Tā kā izskatāmajā gadījumā sprādziens notika gaisa maisījumu uzliesmošanas rezultātā, neapstiprinās tas, ka dzīvoklī */adrese 1/* atradās spridzeklis, kuru policijai bija jāmeklē.

[5.3] Pieteicējs uzskata, ka policijas darbiniekiem bija pienākums veikt pārrunas ar dzīvoklī esošo personu un izvērtēt, uz kādu rīcību tā ir gatava.

No 2005.gada 24.oktobra lēmumā par kriminālprocesa Nr.11511000605 izbeigšanu konstatētā izriet, ka policijas darbinieks mēģinājis nodibināt kontaktu ar dzīvoklī esošo cilvēku, bet šī persona uz tiesu izpildītājas un policijas darbinieku aicinājumiem neatsaucās. Policijas darbinieki nolūkā izprast šīs personas raksturu un to, vai minētai personai ir šaujamieroči vai sprāgstvielas, lūguši informāciju dzīvoklī esošās personas brālim, kurš atradās notikuma vietā un apstiprināja, ka dzīvoklī */adrese 1/* viss ir kārtībā, nekādas sprāgstvielas dzīvoklī nav, jo viņš no rīta bija dzīvoklī un neko aizdomīgu neredzēja.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību, kura pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepareizi interpretēja likuma „Par policiju" 3.pantu, kas noteic, ka policijas uzdevums citastarp ir garantēt personu un sabiedrības drošību. Tādējādi Valsts policijai bija pienākums rīkoties operatīvi, piesardzīgi un uzmanīgi, zinot, ka pastāv reāli draudi.

Valsts policijai bija pienākums veikt šādus pasākumus:

1) evakuēt iedzīvotājus no ēkas, tādējādi nodrošinot mājas iedzīvotāju atrašanos drošā vietā;

2) pārliecināties par draudu nopietnības pakāpi un pārbaudīt to;

3) veikt pārrunas ar dzīvoklī esošo personu un izvērtēt, uz kādu rīcību šī persona ir spējīga;

4) izvērtēt tiesu izpildītājas lēmumu turpināt durvju uzlaušanas procesu pēc tam, kad tiesu izpildītāja saņēma informāciju un dzīvoklī esošās personas par draudiem;

5) pārbaudīt draudu veidu un raksturu;

6) izvēlēties drošu darbības taktiku atbilstoši saņemtajai informācijai un esošajai situācijai (izmantot nogaidīšanas taktiku, liekot draudētājam atrasties dzīvoklī vairākas dienas);

7) ar speciālu aparatūru pārbaudīt, vai dzīvoklī nav bīstamas vielas vai spridzeklis.

[6.2] Tiesa pretēji Administratīvā procesa likuma 154.panta noteikumiem nepareizi novērtēja cietušās tiesu izpildītājas paskaidrojumus. Nopratināšanas protokolā ierakstīts: „Pēc *I.I.* teiktā es nopratu, ka te nav kaut kas kārtībā un griezos ar to pie pašvaldības policijas darbinieka *A.B.*, kā arī sazvanījos ar 112, 02, kuriem izstāstīju minēto situāciju (tas ir, par saņemtajiem draudiem, no kuriem es izdarīju secinājumu, ka *P.P.* grasās uzspridzināt dzīvokli)".

Tādējādi, pretēji tiesas secinātajam, no protokola izriet, ka tiesu izpildītāja informējusi Valsts policiju par draudiem uzspridzināt dzīvokli.

[6.3] Tiesa pārkāpa Administratīvā procesa likuma 247.panta pirmo daļu, jo spriedumā nav norādītas tiesību normas, ar kurām spriedums tiek pamatots.

[7] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību un lūdza to apmierināt, bet Valsts policijas pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un lūdza noraidīt.

Motīvu daļa

[8] Izskatāmajā gadījumā pieteikuma priekšmets ir Valsts policijas faktiskās rīcības atzīšana par prettiesisku un mantiskā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzināšana. Prasījuma pamatā ir 2005.gada 7.aprīļa notikums */adrese/*, Rīgā.

[9] Primārais tiesiskais instruments, ar kura palīdzību privātpersona var panākt sev nelabvēlīga iestādes lēmuma vai faktiskās rīcības pārskatīšanu augstākā iestādē vai tiesā, ir šāda lēmuma apstrīdēšana vai pārsūdzēšana, kas veicama, ievērojot likumā noteiktos procesuālos termiņus.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 91.panta ceturto daļu privātpersona iestādes faktisko rīcību var apstrīdēt un pārsūdzēt tāpat kā administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 79.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvo aktu var apstrīdēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, bet, ja rakstveidā izdotā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, - viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 188.panta ceturto daļu pieteikumu par iestādes faktisko rīcību var iesniegt mēneša laikā no dienas, kad spēkā stājies augstākas iestādes lēmums par apstrīdēto faktisko rīcību. Ja šajā lēmumā nav norādīta pārsūdzības kārtība un termiņi, pieteikumu var iesniegt gada laikā no šā lēmuma spēkā stāšanās dienas. Ja iestādei, kas veikusi attiecīgo faktisko rīcību, nav augstākas iestādes vai tā ir Ministru kabinets, pieteikumu par iestādes faktisko rīcību var iesniegt gada laikā no dienas, kad pieteicējam par to kļuvis zināms.

[10] Administratīvās rajona tiesas tiesnese 2009.gada 8.maija lēmumā par pieteikuma pieņemšanu ir konstatējusi, ka pieteicējs ir ievērojis lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību, jo ar Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes 2008.gada 23.decembra lēmumu noraidīts pieteicēja lūgums par iestādes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un atlīdzinājumu.

Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes 2008.gada 23.decembra lēmums pieņemts, izskatot pieteicēja 2008.gada 28.novembra sūdzību. Minētā sūdzība nav lietas materiālos. Taču lietas materiālos ir 2007.gada 27.augusta pretenzija par materiālo zaudējumu atlīdzināšanu (*lietas 8.lapa*) un Valsts policijas Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldes 2007.gada 7.septembra atbilde uz to (*lietas 9.lapa*), kuru pieteicējs nav apstrīdējis. Minētais fakts ir norādīts Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes 2008.gada 23.decembra lēmumā. Lēmumā ir arī norādīts, ka pieteicēja iesniegumi sakarā ar notikumu 2005.gada 7.aprīlī ir izskatīti likumā noteiktajā kārtībā gan Valsts policijas Iekšējās drošības birojā, gan Rīgas pilsētas Galvenās policijas pārvaldē, gan Rīgas tiesas apgabala prokuratūrā, gan Tiesībsarga birojā, un neviena no šīm institūcijām nav konstatējusi Valsts policijas darbinieku prettiesisku rīcību.

Minētā informācija liecina par to, ka pieteicējs jau pirms 2008.gada 28.novembra vairākas reizes ir vērsies iestādē saistībā ar Valsts policijas rīcību 2005.gada 7.aprīlī. Taču pieteikumu tiesā pieteicējs ir iesniedzis tikai pēc Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes 2008.gada 23.decembra lēmuma saņemšanas.

[11] Ja persona ir vērsusies iestādē par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un iestāde atteikusies to izdot, ar šādu nelabvēlīgu negatīvu administratīvo aktu netiek aktīvi ietekmētas tiesiskās attiecības. Līdz ar to persona var jebkurā laikā vēlreiz vērsties ar iesniegumu iestādē, atkārtoti izsakot lūgumu izdot labvēlīgu pozitīvu administratīvo aktu. Tiesību normās nav atrodams pamatojums neizskatīt šādu atkārtotu iesniegumu pēc būtības (*sk. Senāta 2007.gada 14.marta sprieduma lietā Nr.SKA-84/2007 9.punktu*). Saņemot iestādes atteikumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu, persona nāk uz tiesu ar pieteikumu par administratīvā akta izdošanu. Šajā gadījumā iestādes atteikums ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, tas ir, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Izskatāmajā gadījumā pieteikuma priekšmets ir Valsts policijas faktiskā rīcība un ar to saistītā mantiskā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzināšana. Faktiskā rīcība saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 91.panta ceturto daļu ir apstrīdama un pārsūdzama tāpat kā administratīvais akts. Līdz ar to augstākas iestādes lēmums par apstrīdēto faktisko rīcību ir pielīdzināms administratīvajam aktam, proti, tas ir konkrēto attiecību galīgais noregulējums administratīvajā procesā iestādē. Personai nav tiesiska pamata pēc apstrīdēšanas termiņa beigām atkārtoti vērsties iestādē ar iesniegumu par faktiskās rīcības apstrīdēšanu, un iestādei nav pamata atkārtoti lemt pēc būtības par šādu iesniegumu. Ja persona ir saņēmusi augstākas iestādes lēmumu par apstrīdēto faktisko rīcību un nav apmierināta ar šo lēmumu, viņai ir tiesības to pārsūdzēt tiesā likumā noteiktajā termiņā (attiecīgi viena mēneša vai gada laikā).

[12] Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa (ņemot vērā pievienošanos pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumam) nav noskaidrojusi un devusi vērtējumu būtiskiem lietas apstākļiem.

Tiesa nav noskaidrojusi, vai un kāda satura iesniegumus pieteicējs ir iesniedzis iestādē faktiskās rīcības apstrīdēšanas laikā, vai iestāde ir pieņēmusi lēmumus par apstrīdēto faktisko rīcību un vai pieteicējs šos lēmumus ir likumā noteiktajā kārtībā pārsūdzējis. Tiesa nav noskaidrojusi 2008.gada 28.novembra sūdzības saturu, kā arī nav vērtējusi Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes 2008.gada 23.decembra lēmumu pēc būtības, proti, vai šis lēmums ir atzīstams par lēmumu par apstrīdēto faktisko rīcību vai iestādes atbildi, kas, ievērojot labas pārvaldības principu, sniegta uz pieteicēja iesniegumu. Nav noskaidrots, vai no lēmuma satura izriet, ka jautājums par faktiskās rīcības tiesiskumu

ir vērtēts pēc būtības vai arī pieteicējam norādīts, ka šis jautājums jau ir ticis vērtēts iestādes iepriekšējos lēmumos.

Tādējādi tiesa nav pārbaudījusi, vai pieteicējs ir ievērojis procesuālo termiņu pieteikuma iesniegšanai tiesā par Valsts policijas faktisko rīcību.

Tā kā minēto apstākļu nenoskaidrošana varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, apgabaltiesas spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 28.jūnija spriedumu un nosūtīt lietu Administratīvajai apgabaltiesai jaunai izskatīšanai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese	*(paraksts)*	L.Slica
Senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Senatore	*(paraksts)*	D.Mita

NORAKSTS PAREIZS
Tiesnese L.Slica
Rīgā 2012.gada 13.aprīlī